

SANCTI GALLI,

ABBATIS ET CONFESSORIS,

SERMO HABITUS CONSTANTIÆ.

(Galland., Bibl. Patr. tom. XII.)

Sempiternus et inestimabilis Deus, cum cœterna sibi sapientia, hoc est, Filio sempiterno, et charitate sibi et Filio suo consempterna, id est, Spiritu sancto, absque ulla inchoationis vel temporis mutabilitate, vel locorum vel ministeriorum indigentia, semper in semetipso beata et immortalis majestate subsistens. Nequaquam tamen sine congruo sibi a servitiorum obsequio solitarius mansisse putandus est, cum manifestissime dicat Apostolus : *Elegit nos in Christo ante constitutionem mundi (Ephes. 1, 4)*; prædestinatione scilicet æterna, non creatione temporaria, sed vocatione gratuita, vel indebita gratia. Sed qui semper omnia futura in sua bonitate, et maxime sanctorum angelorum, et hominum societatem, præsentialiter contuendo quasi facta disponit; a quando etiam præscitam et prædestinatam immobili consilio creaturam, ad se laudandum, et ex se, et in se, et per se beate vivendum omnipotentissimo dignatus est opificio creare de nihilo, et super cœlestia quidem beatis spiritibus habitaculum fecit, terram vero futuris hominibus præparavit. Quorum creationis causam nosse convenit, fratres Christianissimi, ne, viles vos et abjectos arbitantes, pecudum conversatione dignitatem vestram nullificetis.

II. Deus summe bonus, benevolentia plenus, invidiæ carens, malitiæ nescius, spiritus angelicos exemplo sui rationabiles creare disposuit, ut ipsum Dominum suæ cognoscentes originis auctorem, dilectionis ejus pinguedine refecti, in ipso delectarentur esse beati. Sed cum de illis aliqui, nondum de ejus dulcedine degustata, seipsos sibi esse principium et caput, vitamque et suavitatem, cursu temerario et stultissimo persuadere sibi præsumerent: intus inanes et vacui, superbiæque pondere prægravati, de tranquillissimo cœlorum habitaculo in hujus aeris tempestuosam turbulentiam, usque in diem generalis et sempiterni judicii, repentino sunt casu detrusi. Sed immutabilis benignissimi Creatoris voluntas præfinitum beatissimi cœtus numerum supplere disponens, humanum genus in eorum locum substituit. Quos homines ratione præditos, præceptis instructos, minis coercitos, proprio dereliquit arbitrio, ut imitatione Dei prava et iniqua contemnerent, ac recta et æqua retinere curarent. Impius autem homicida Sathanas, qui nec sibi met

A ipsi pepercit, tantum a Deo terrigenis honorem collatum perdolens, casum quo ipse superbus perlit incautus et fallaciæ nesciis invidus persuasit; ut videlicet non creatorem sempiternum pro Deo venerari, sed creaturam temporalem, hoc est, seipsos sibi pro diis habere delectatione mortifera consentirent. Quod maximum et immanissimum peccatum tanta flagitia et facinora vel etiam crimina sunt subsecuta, ut justitia divina mundum quem omnimodo decoravit ornatu, cum humano genere quod eidem regendo præfecit, aquis diluvii delere decreverit. Et faceret, nisi multam malitiam nostram ejus immensa bonitas superaret.

III. Ergo nec tanta scelera inulta dereliquit, nec tamen creaturam bene conditam penitus consumpsit. B Ex omnibus hominibus, uno delecto justo, per cuius providentiam, imo suam admonitionem, talis quædam arca construeretur, in qua ipse cum domo sua et reliqua creatura ad resuscitandum semen competente, in supremis licet periculis se quasi defuncti mundi superstitem remanere miraretur. Cumque post totius anni pæne circulum præsago nominis Noe nuncupatum, quasi consolatorem tantæ, licet justissimæ vindictæ, de claustris illius ergastulo creator miseratus eduxisset, et ipsum cum prole sua, et seminarium cunctæ creaturæ nova benedictione ditavit. Jamque renascentibus filiis Adam, revixit et superbia dudum in radice damnata, adeo ut lutei mortales luteo et bitumine turrim construere molirentur, de cujus cacumine sidereum et immortale habitaculum, Deo possessore invito, possent invadere. Cujus tam invicti (ut stolidis videbatur) machinamenti conspirationem tam facile omnipotentissima sapientia dissipavit, ut linguis omnium confusione diversissima, vel similitudine dissimilima disparatis, nullus consanguinei vel fratris sui linguam intelligere posset. Et idcirco universi per regiones et loca varia disjecti, ut terris et loquela divisi, ita et religione vel potius furore dispersi; et alii quidem cœlestem naturam hominum ministeriis, Deo auctore provisam, divino cultu et servitute venerati sunt: alii vero mortuis hominibus simulacra facientes, malignos spiritus affidentes eis quasi tutores et fautores animæ vel corporis vivorum, D licet juste mortalium, dementes colere cœperunt. Sed adhuc indefessa pietas immortalis et veræ dei-

* *Servitorium*. Sic edit. Bibl. PP. Paris. tom. XV, pag. 678. At Canis., Basnag. *servitorium*.

tatis creaturam benigne conditam, non usquequaque a Dei idcirco impositum est, quia transierant de gente in gentem, et de regno ad populum alterum), dedit eis Deus panem vel carnes de cœlo, aquam vero vel amaram dulcoravit, vel non habitam de petra produxit, et sic eos per desertum quadraginta annos ad terram promissionis circumduxit, donec desuescerent idololatriam de qua erant educti, et quam ubicunque venirent erant inventuri, a qua sicut et de cæteris malis, de cœlis illos cavere monuit, et ad se cognoscendum, vel alia bona et justa sectanda diligenter instructos, tandem in terram, pollicitationis suæ memor, miseratus introduxit. Et ut pridem Rubrum mare, ita modo Jordanem fluvium navigabilem siccis pedibus transmeare præcepit et fecit. Dumque adhuc qui hæc mirabilia

IV. Qui incomparabili plenus obedientia, divino parens imperio, exiit de terra et cognatione sua, nesciens adhuc quo ire deberet, dummodo Dei iussionem expleret. Qua de re hujusmodi desuper accepit oraculum, quod et terram peregrinationis suæ in possessionem esset accepturus: quod factum est in Judæis de carne ejus, mortali propagine descendentibus: et quod in semine ipsius benedicerentur omnes gentes. Quod in nobis ipsis per Christum, ex ejus semine secundum carnem procreatum per Virginem, completum esse gaudemus. Hujus igitur fidei in præputio comprobata quasi quoddam signaculum eidem patri Abraham circumcisionis imposuit signum. Quo tam diu gentem de ejus femore propagatam oportuit insigniri, donec ille veniret qui omnes in se credentes ab omni peccato et circumcisionis injuria, sua passione redimeret. Cum autem populus de illo non modicus exortus, causa famis de terra Chanaan quam incolebant, terram ingrederentur Ægypti, quo Deus unum de a pronepotibus ejus, causa multorum salutis, direxit; per cujus providentiam mundus pene totus alimentorum penuria periclitatus aliquatenus conservaretur; et juxta ritum gentis illius milleformia cœpissent monstra venerari, durissimis etiam operibus premerentur ab Ægyptiis: recordatus Deus fidei probitatisque patrum, direxit ad eos servum suum Moysen, qui, per multa signa et plagas intolerabiles domitis Ægyptiis, Dei populum ad terram patriarchæ Abraham dudum promissam, cœlesti ducatu directus introduceret. Cumque de terra illa progressi inter oram Rubri maris et vastissimam solitudinem fessi consedissent, rex Ægyptiorum, damno servitutis amissa stimulatus, congregato exercitu junctisque curribus, eos ita quasi pisces in gurgustio conclusit. Quibus ad Deum verum levantibus vocem, aquæ maris huc atque illuc divisæ, iter siccum viantibus præbuerunt. Quod cernentes cultores simiarum et caniformis Anubis, Neptunum jam supervacue placandum sibi putabant, sic undis in partes divisas. Omnes igitur sequentes vestigia comitantium, b extremo suorum barathrum ingressi, novissimoque plebis Dei ad naturale litus transgressi, ita sunt montibus aquarum involuti, ut nullus remaneret qui factum domi residentibus referre potuisset.

V. Cum autem expensæ quas de Ægypto secum tolerant Hebræis defecissent (quod nomen populo

B viderunt superstites in carne vixerunt, nitiditia et cultus veræ Deitatis et divinæ veritatis incontaminata perseveravit. Illis vero ad patres suos repositis, filii de carne ipsorum propagati, non fidei bonam imitati, sed circumpositarum gentium simulacra colendo, sunt in præcipitium idololatriæ devoluti. Pro quo scelere dati sunt in manus inimicorum suorum, circumcirca vel longe positorum. Et cum aliquando pressi justissime, per preces ad Deum patrum suorum fuissent reversi, suscitavit illis aliquem de fratribus eorum, qui eis et salvator contra hostes, et ad concordiam invicem retinendam iudex idoneus existeret. Cumque multo tempore influctuarent, id est, ut cum aliquando illis prosperitas arderet, ad venerationes idolorum defluerent: cum vero tempestas persecutionum immineret, ad Deum verum, ad tutissimum portum omni adnisi redire conarentur.

VI. Tandem dedit illis regem, nomine David, qui et a finitimarum gentium incursionibus defenderet, et timorem Dei, cujus ipse plenissimus erat, et juxta nomen suum, Manu fortis, continuis retineret habens. Post cujus mortem, cum propter peccatum filiorum ejus, non amplius de duodecim tribubus filiorum Israel (quod nomen patri eorum, et ipsis idcirco impositum est, quia visione sua Deus eundem dignaretur) quam duæ tantum, Benjamin scilicet et Juda, a qua et Judæi sunt appellati, posteris David cum paucis sacerdotibus et levitis adhærerent (quo nomine omnes divino ministerio mancipandi), reliquæ vero decem, vel potius undecim tribus per regem una subversorem suum Hieroboam nuncupatum, et pessimam ipsius progeniem ad immunditiam d idololatriæ fœditatis a gloria sua, Deo scilicet sempiterno immanissima dementia recesserunt. Qui et tradidit eos in manus inimicorum suorum, quibus subjecti, idola sunt etiam qui nolent adorare com-

^a *Pronepotibus... per cujus.* Hæc improvide omissa in nova *Thesauri Canisiani* editione a Basnagio adornata, tom. I, pag. 786.

^b *Extremo suor.* Cotelerius in notis ad *Recognit. Clement.* lib. I, cap. 35, hunc locum ita restituit: *Extremo suorum barathrum ingresso, novissimoque plebis Dei ad naturale litus transgresso, etc.*

^c *Sic eos per desertum, etc.* Imitatur sanctus Gal-

lus auctorem *Recognitionum Clementinarum*, t. c., apud quem sic legimus: *Per longos eremi plebem ducit anfractus, ut quadraginta annorum exercitiis, mala quæ eis ex Ægyptiorum moribus usu longi temporis inoleverant, innovatione mutata consuetudinis aboleret.*

^d *Idololatriæ.* Forte idololatricæ fœditatis.

pulsi. Sed et fidelissimi David propagatio ad infidelitatis malum non post multum temporis aberravit; adeo ut et ipsi reges et sacerdotes, neglecto unius veri Dei cultu, Saturnos, Junones, turpissimumque Priapum, in ipsa Hierusalem, quam civitatem cum templo in sanctificationem sibi delegit, acti furore venerarentur. Propter quod competenti satis talione impie derelictus ab eis, iuste dereliquit eos Deus in potestatem paganorum, ut impleretur quod eis antea comminabatur: *Sicut servistis diis alienis in terra vestra, sic servietis diis alienis in terra non vestra, qui non dabunt vobis requiem (Jerem. v, 19; xvi, 13).*

VII. Sed et tunc non oblitus fidei Abraham et David, aliquos ex iis, pro reliquiis, in terra sua retinuit, templumque suum in Hierusalem ad tempus aliquantulum conservavit, donec, peccatis eorum crebrescentibus, etiam ipsum cum civibus et civitate mereretur incendi. Sed neque tunc eos usquequaque divina deseruit clementia; quin imo de favillis et ruinis urbis eversæ quosdam reservavit, quibus aptissime propheticum illud conveniret: *Facti estis quasi torris de incendio raptus, et nec sic redistis ad me, dicit Dominus (Amos iv, 11).* Quod quidem in eis quos in terra sua residere fecit, completum cognovimus, ut peccata peccatis addentes et se mutua cæde vastantes, ultima necessitate, ut sibi videbatur, compulsi in Ægyptum quasi reservandi, contra vetitum divini oraculi, vere trucidandi confugissent. Qui vero a rege qui superbiam eorum Dei voluntate domuerat, in captivitatem longinquam fuissent abducti, ibi ad Deum Patrum suorum ex toto corde conversi, ita tribulationis igne decocti sunt, ut nec igne materiali ab ipsis possent amore divelli.

VIII. Tandem ergo misericors et miserator Dominus, tam graves eorum labores miseratus, regum adeo animos qui eosdem in captivitate tenuerunt, ad indulgentiam et relaxationem voluntariam illorum permutavit, ut de publicis redditibus et ærariis plurima impendi præciperent, in adminiculum ad terram suam revertendi, et templum Dei in ea demum restaurandi. Sed heu! pro dolor! cum legem Dei vel cæremonias, in quantum a finitimis, imo a commixtitiis hostibus impediri non poterant, sedulo curassent observare; quod nullus unquam vel excogitare potuisset, repentino casu rex nefandissimus Græcorum, utputa, prævius et præco a malissimi Antichristi, eos ita oppressit, ut non nisi manu cælestis Imperatoris se ullo modo ulterius crederent allevari. Qui et tanto miraculo ab immanissimorum, diversissimorum atque innumerabilium adversariorum eos impetu liberavit, ut paucissimi de Judæis, plurimis eorum interfectis, reliquis qui manere poterant non parum incuterent ubicunque terroris. At cum illi qui talibus flagellis eruditi Dominum patrum suorum metuere nosset, diversis casibus assumpti, morte sua mundum reliquissent orbatum,

A et propter peccata in sæculo remanentium primum viles personæ de successoribus eorum populo Dei præferentur, postea vero et ipsi alienigenis miscerentur, vel potius servitutis ejus jugo subjicerentur, necessarium erat ut ipsa divina Sapientia per quam cuncta sunt facta, reficiendo generi humano per se ipsam consulere dignaretur.

IX. Sed quia in sua incomprehensibili majestate natura illa divina ab infirmis et mortalibus comprehendendi non poterat, mira pietatis dispensatione procuravit, ut nostræ infirmitati mortali, manente tamen incommutabilitatis suæ potentia conformata, de incorruptæ Virginis utero nasceretur, et consueto nobis more usque ad juveniles annos ætate et incrementis, gratia vero et sapientia singulari perveniret. Nec tamen cum carne sua deitas illius esset obumbrata, per totum potuit humanis mentibus abscondi, his duntaxat qui eum cognitum suscipere voluissent. Quando et in hora nativitatis illius angelus Domini cum magna claritate pastoribus gentis ipsius apparuit, et ortum ejus omnibus gentibus profuturum nuntiavit; in quæ verba eidem angelo multitudo cælestis militiæ occinuit. Sed et ipsa hora in remotioribus Orientis partibus, sapientissimis et astrorum gnaris hominibus nova stella inopinato apparens, eos ad ortum novi regis attraxit. Nec non et quadragesimo nativitatis ejus die, cum eum ad templum Dei, pro solemnibus ejus gentis consuetudine, mater Virgo præsentandum deferret, ibidem a sanctis hominibus mundi Salvator est agnitus, et ab eis cæteris fidelibus nuntiatus.

X. Duodecimo quoque ætatis anno, cum in eodem templo parentibus remaneret ignaris, videlicet æstantibus inter cognatos et notos eum recessisse de urbe, sed eo non invento, regrederentur ad templum, et ibi eum post triduum in medio doctorum sapientissime se agentem reperissent, interrogante matre cur eam dolentem reliquisset, respondit: *In his quæ Patris mei sunt, oportet me esse (Luc. xi, 49)*: utique insinuans templum non minus ad se quam ad Deum Patrem pertinere. Trigesimo vero ex quo inter homines conversari cœpit anno, ad baptismum servuli sui properavit, ut ex eo scilicet sequacibus suis exemplum tribueret, ne quis ab inferiori persona baptizari contemneret, quando ipsum Dominum et Deum suum famuli sui manibus baptizatum meminisset. Sed quia non aliqua sui necessitate, sed humilitatis propagandæ gratia voluisset in aqua lavari, ecce Deus Pater cum voce de cælo delata contestatus est, dicens: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacitum est: ipsum audite (Matth. iii, 17, xvii, 5).* Et Spiritus sanctus, cujus jam et opere conceptus est, ad declarandam sanctitatis ejus innocentiam, in columbæ super eum specie descendit.

XI. Ita ergo Christus homo glorificatus et confortatus ad prælium cum diabolo conferendum, quadraginta dierum jejunium exacturus, abiit in desertum. Quibus expletis, callidissimus adversarius, ex

1 Malissimi. Sic citata editio Parisiensis. Basnagianæ vero, malignissimi, minus recte, ut videtur.

aliquibus, ut creditur, humani corporis gestibus aut habitu, illum esurire persentiscens, et idcirco hominem eum tantum esse reputans, sed propter vitam innocenter actam super homines formidans; hac arte illum aggreditur, ut si quidem esuriam suam pane de lapide facto, ut ipse suadebat, consolari potuisset, divina in eo potentia deprehensa, ab ejus injuriis et insectationibus quievisset: si in tanta necessitate nec se ipsum recreare quivisset, puro tamen homine comprobato, non minus eum sibi quam cæteros mortalium obnoxium consideraret. Sed admirabilis magister pietatis ita versutias ejus elusit, ut, nec in panes lapidibus permutatis, divinitatis in eo deprehenderet insignia, nec impossibilitate confessa, ad nostra animaretur infirma, dicens quod vita rationalis animæ non tantum in materiali consistat alimento, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei (Math. iv, 4).

XII. In hoc ergo conflictu certior factus quam ante fuerat, diabolus per ostentationem inanis gloriæ qua plurimum delectari mortalium mentes agnoverat, divinitatem Christi se explorare posse putat: assumpto eo et super fastigia celsissimi templi posito, suasque ut inde, si Filius Dei esset, se præcipientem daret, et non læderetur. Ad quem bellator invictus hujusmodi temperavit eloquium, ut nec Filium Dei se negaret, nec diaboli suggestionibus consentiendum esse doceret, dicens: quia sanæ mentis non esset ut quisquam Dominum et Deum suum tentare præsumeret. Igitur et in hoc elisus certamine inimicus, per avaritiam qua mundum se peremisse gaudebat, et Christum sibi subjugare non diffidens, ostendit ei omnia regna mundi, et gloriam eorum, eo pacto ut si pro his accipiendis ipsum prostratus adoraret, talibus ab eo donatus abiret. Quam immansissimam blasphemiam magister humilitatis exhorrescens, turbida indignatione monstrum nefandissimum a se repulit, dicens: religiosi cordis esse, Dominum Deum adorare, et illi soli servire. Cujus vi fulminis attonitus adversarius, et ab eo recessit usque ad tempus (Luc. iv, 45). Victoriosissimum vero Regis nostri triumphum admirantes angeli, debitis eum venerati sunt obsequiis.

XIII. His ergo ita peractis, Christus Dominus ad homines regressus, secundum Scripturam, operatus est salutem in medio terræ (Psal. lxxviii, 42): cæcis visum restituens, surdis auditum, mutis loquelam, leprosis emundationem; mancis opiflicia, dæmoniacis mentem, paralyticis vigorem, claudis gressum, et mille sine nomine morbis omnimodam impertiens medelam. Quin et sequentium quatuor millia de septem panibus et paucissimis piscibus saturavit; aliquando vero de quinque panibus et duobus piscibus ita quinque millia virorum, excepta mulierum et parvulorum immensa numerositate, replevit, ut de fragmentis reliquiarum, quæ de his pauculis rebus inter manus et dentes convivantium succreverant

A duodecim corbes ad testimonium tanti miraculi fercirentur. Mare quoque siccis pedibus ambulavit, et fetentes mortuos de sepulcro suscitavit, et ad convivium vocatus, aquas in vina mutavit. Et super hæc omnia, Pater de cælo, quondam, discipulis audientibus, interdum vero turbis infinitis astantibus pariter et auscultantibus, eum Filium suum commendavit, et se illum jam clarificasse et adhuc clarificaturum promisit.

XIV. De doctrina vero ejus quis aliquid digne commemoret? cum et discipulis suis talia mandata proponeret quæ vix aut nequaquam humana possibilitas, nisi vi valida Dei ipsius adjuta vel attracta, posset exsequi, et omni sexui vel conditioni tam levia et ita salubria ipsa monita intimare curaret, ut nullus omnino, nisi multum ignarus et per omnia divina gratia vel protectione indignus, a regno Dei debeat excludi. Denique ipsis apostolis et eorum sequacibus ita bonum virginitatis arripiendum persuasit, ut hoc scirent non humanæ industriæ, sed muneris esse divini. Abrenuntiationem quoque omnium facultatum et affectionum sic eisdem aggrediendam intimavit, ut se cognoscerent et in hoc sæculo a multo plura quam reliquerant accepturos, et in futuro vitam æternam possessuros, et in die magni judicii cum ipso Judices esse venturos. Cæteros autem fideles docuit, ut humilitate, mansuetudine, pace, misericordia, justitia vel patientia deos suos, et sibi regnum Dei, persecutiones etiam improborum, si ita necessitas incumberet, sustinendo acquirere non lassarentur. In commune autem cunctis præceptum dedit, ne fratribus irati conviciorum maledicta in eos jacularentur, vel his occasionibus non amputatis, ad homicidia laberentur. Et ne quis uxorem proximi sui impuro contueretur oculo, et idcirco maculari posset adulterio; et ne temere jurare præsumeret, ne forte perjureret; nec quisquam obstinate adversario suo resisteret, et inde non solum animæ, sed et corporis periculum incurreret.

XV. Porro autem perfectioris vitæ cupidus, et regnum cælorum avidus, ita nuditatem et contemptum terrenorum indixit, ut tamen nequaquam hæc sibi defutura confiderent; cum cæteros Christianos his abundantes ita ad illorum accenderet obsequium, ut quicumque illorum hæc suis pauperibus ministraret, ipsi Christo et Deo Patri se impendere non dubitaret. Fictos autem Dei cultores, et de generis nobilitate gloriantes, hypocritas et genimina viperarum nuncupavit. Ipsos quoque sacerdotes, qui pietatem nomine prætendebant, et malitiam in corde contegebant, cæcitatibus notavit, et cæcærum duces redarguit, et multum convenienti comparatione sepulcris dealbatis assimilés devicit, qui a foris quidem apparent hominibus pulchra, intus vero plena sunt omni spurcicia. Nec non et Phariseos qui sibi justi videbantur, et aspernantes cæteros, penitentiam peccatorum recipere noluerunt, ita confutavit, ut se ipsum

^a Multo plura. Canisii editio Basnag., male, multa plura.

^b Deos suos, et sibi regnum Dei. Hæc in mendo cubare videntur.

diceret ideo venisse, non ut justos, sed peccatores et perditos inquireret et salvos faceret. Et se esse verum Dei Filium, non solum attestatione signorum et incomparabili sapientia manifestavit, sed etiam prophetica litteris ac invictissimis allegationibus approbavit: sed increduli Judæi quoties in sanctis suis Deum contemnere non timuerunt, nec ab unico Filio ejus malitiæ suæ machinamenta continuerunt, injuriis eum lacessentes et maledictis, insuper et lapidibus eum insectantes. Cum ergo incorrigibiles eos pervideret, cum discipulis suis secedens ab eis seorsum, ruinam miserorum jam jamque incumbere, sed et mundi totius finem non longe post futurum renuntiavit: et se pro salute generis humani cito crucis patibulum subiturum, et die tertia se resurrecturum esse prophetavit.

XVI. Interea gens impia unum de discipulis jam dudum avaritiæ morbo corruptum, promissa pecunia, ad proditionem magistri et Domini sui protrahere curaverat: dum ille diabolo plenus, et jam ultro inimicis eum tradere paratus esset. Captata igitur opportunitate quando sine turbis quæ illum frequentissime sequi solebant, ita ab adversariis capi, liari, trahique potuisset, ut evadendi vel defendendi facultas ei, sicut illis videbatur, non esset; post orationem quam valde prolixam pro salute nostra Deo Patri profudit, obviam persecutoribus suis processit, et quem quærerent interrogavit. Qui cum se Jesum (quod nomen ejus erat propitium Leg. proprium) quærere dixissent, et ille se esse responderet, iterum atque iterum retroacti abierunt, et ceciderunt in terram. Sed qui ad hoc venerat, ut passione sua nos ab æterna damnatione liberaret, tandem aliquando, majestatis suæ potentia ad tempus abscondita, in potestatem furentium se sponte permisit, ut indebita morte sua nos ab omnibus debitis peccatis absolveret. Captum ergo et ligatum impii ministri ad tribunal Pilati præsidis perduxerunt, quod gentem illorum subverteret, et tributa Cæsari dare prohiberet, et Christum regem se esse diceret; et idcirco judex ipse, si amicus Cæsaris esse voluisset, talem vivere in sui condemnationem capitis permittere non deberet. Tum ille, necessitate compulsus, dedit illum militibus suis ad illudendum. Qui irrisoria veste, veluti qui regium sibi nomen usurpare præsumeret, inducens (*Forte*, induentes), et corona spinea pro diademate coronatum, quin et arundine pro sceptro imperiali dexteram completum, sputis in faciem illius projectis, et colaphis alapique creberrimis, ferulisque cædentibus eum injuriantes, et regis nomine salutantes; insuper et singulorum nomina prodere velatum postulantes: quasi vile mancipium (ut interim Dei Filium taceam) maximum prophetam, et tantorum effectorem signorum, sapientissimumque virum turpissime tractare studuerunt; et ita illum, imo castigatum, et ut apertius quidem dicam, mortificatum præfecto suo iterato illum præsentaverunt.

XVII. Judæi vero necdum tantis ejus injuriis sa-

Aturati, petiverunt præsidem, ut eum crucifigi præciperet. Quod cum ille sæpius abnueret, dicens: *In eo se nihil dignum morte invenire* (*Luc. xxiii*); tunc impia gens et cuntis abominanda, tali maledicto se damnavit, ut imprecarentur *sanguinem ejus venire super se et super filios suos* (*Matth. xxvii, 25*); adjicientes quia ipsi legem haberent, et ille secundum legem deberet n ori qui se Dei Filium præsumptuose faceret: sed ne verbo quidem simplici diceret, nisi eo modo ut ipsi ex operibus quæ in nomine Patris sui faciebat metirentur, aut conjectarent, utrum tantorum mirabilium operator Filius Dei dici et credi merito deberet. His igitur præses tremefactus, et maxime propter illud constrictus, quod quasi maximum et intolerabile sibi metuebat objectum: *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris* (*Joan. xix, 12*), *adjudicavit fieri petitionem eorum* (*Luc. xxiii, 24*).

XVIII. Tunc imposuerunt ei crucem quam ad locum usque portaret; sed tamen quasi honorantes et compatientes ei quem tam indigna morte perimere satagerunt, coegerunt quemdam alienigenam crucem ferre post illum. Et cum venisset ad locum qui Calvariæ dicebatur, pro eo quod ibidem ad mortem condemnati truncari solebant, Christum Dominum crucifigentes; ut ex hoc turpissima mors redderetur infamior, latrones unum a dextris, alterum suspendere a sinistris, et his verbis irridere gaudebant: *Alios salvos fecit, se ipsum non potest salvum facere* (*Matth. xxvii, 42*). Unus etiam de latronibus, simili bacchatus insania, dixit ad illum: *Si tu es Filius Dei, salvum fac te ipsum et nos* (*Luc. xxiii, 39*). Alter vero, cujus Deus illuminare dignatus est mentem ad cognoscendam veritatem præsentem, increpabat socium, et obsecravit Dominum pendentem, ut suimet in regno suo neminisse dignaretur. Cujus credulam mentem et os confitens Christus approbans, eodem die secum in paradiso illum spondit adfuturum. Dum hæc Creator a creatura quam rationabilem condidit, pertulisset, irrationabilia et insensibilia majestatis ejus nutu conterrita, defectum sui mortalibus minabantur: cum et sol in tenebras sit conversus, et terra inota, et petra scissæ, et monumenta aperta, et rerum natura turbata, quæ injuriam Dei ferre non sustinebat. Post hæc vero cum omnia reliqua quæ fieri oportuerat essent impleta, ut consummaretur Scriptura quod aceto potandus esset, sitire se dixit, et cum accepisset acetum, et suum spiritum in manus Patris commendasset, dixit: *Consummatum est, et sic inclinato capite tradidit spiritum* (*Joan. xix, 30*). Et honorifice sepultus ab amicis, cautissime servabatur a custodibus, metuentibus videlicet ne die tertia, sicut ante prædixit, resurgere potuisset.

XIX. Sed angelus e caelo veniens, milites sepulcrum vigilantissime custodientes mortuorum instar stupefactos reddidit; et post modicum recreato animo et spiritu, testes gloriosæ resurrectionis ejus effecit. Porro interim cum ipsi jacerent ut exanimés,

pias cum aromatibus ejus ^a corrumpendi corporis A visitatrices idem angelus gratanter affatus, ne timerent hortatus est. Et quia Dominus Jesus Christus devicto mortis imperio resurrexit certo patefecit ^b indicio, et ut locum viderent ubi positus erat Dominus, admonuit. Quo cum intrarent, viderunt duos angelos in albis sedentes, unum ad caput, et unum ad pedes, quondam ibi requiescentis, et modo resurgentis, inde auctoris æternæ vitæ. Cumque pavore factæ cœpissent egredi, aufugere cupientes, occurrit eis ipse Dominus; benignissime salutatus ad discipulos suos devictæ mortis nuntias destinavit. Et eodem die Petro specialiter apparuit. Qui et duobus ambulantiibus, et de se sermocinantibus conviator effectus, de Scripturis asseruit quia sic oportet Christum pati, et resurgere a mortuis, et ita intrare in gloriam suam. A quibus etiam invitatus ad cœnam, in fractione panis est agnitus, cum ob cæcitate cordis prius videretur ignotus.

XX. Sero quoque cum factum esset, ipsa die apparuit apostolis suis, et eis gaudia pacis mandans insufflavit, et dixit: *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt* (Joan. xx, 22, 23). Ad confirmanda quæ etiam corda dubitantium, qui se putarent spiritum potius videre quam corpus, ostendit eis manus et pedes recentissimæ passionis signa retinentes, ut indubie resurrectionis ejus fierent idonei testes. Sed illis adhuc non credentibus et mirantibus præ gaudio, ut per effectum comestionis C veritas patesceret carnis, interrogavit si haberent aliquid ad manducandum. Cumque obtulissent ei partem piscis assi et favum mellis, manducans coram illis, reliquias dedit eis, et commemoravit hæc eis esse verba quæ ante passionem suam prædixerat, quomodo necesse est sua morte mortis imperium dissolvi, et in sua resurrectionis agnitione pœnitentiam et remissionem peccatorum cunctis gentibus prædicari; nec non et ipsos adhuc gloriosissima Spiritus sancti missione roborari promisit. Nec tamen ita instructos et tali promissione consolatos mox abscessu corporali discedere voluit, sed per quadraginta dies in universis argumentis eos visitavit. Nunc foribus clausis, in medio eorum consistere; D nunc vero per totam noctem frustra in piscando laborantibus, ipse stans in littore multitudine piscium rete eorum compleverat; et inter prandendum beato Petro post claves regni cœlorum ac retentiones relaxationesve peccatorum, ovium suarum curam præcepit, et quia pro earumdem cura ovium crucem subiturus esset intinavit. Deinde in montem quemdam secutos in fide solidavit, et præcepit ut irent *docere omnes gentes, et baptizare eos in nomine Patris, et Filii et Spiritus sancti; docentes servare omnia* (Matth. xxviii, 19) quæcunque ipse mandaverat illis, et ait illis: *Qui crediderit et baptizatus*

^a *Corrumpendi*. Exscriptoris mendum. Rescribe *inungendi*.

fuert, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur (Marc. xvi, 16).

XXI. Et quia irritatores Dei et increduli Judæi, et gentes idololatriæ dediti signiserant ad fidem nutriendi, dedit apostolis suis virtutem super omnia demonia, et ut languores curarent, cæcos illuminarent, leprosos mundarent, ipsos et mortuos resuscitarent; et præcepit illis ut annuntiarent regnum Dei appropinquare. Et quia cunctis gentibus et linguis novam hanc doctrinam prædicare debuerunt, dedit eis diversarum linguarum agnitionem. Quin etiam ipsis et eorundem fidei sequacibus multo majora promisit et concessit, ita ut dum plurimarum linguarum hominibus in una loquerentur, a cunctis intelligerentur, et umbra illorum transeuntium infirmi sanarentur, et sudariis vel cingulorum simbriis nequam spiritus fugarentur. Sed cum hæc in alia regione, hoc est, in Galilæa, vel ante passionem, vel post resurrectionem suam discipulis edidisset; ut in vicinia ejus loci ad alta cœli conscenderet, ubi crucis ignominiam paulo ante subiit, atque ipso quoque nomine dispensationem incarnationis, passionis, resurrectionis, ascensionis in cœlum fidelibus aperiret: Bethaniam, quæ domus obedientiæ dicitur, unde cœlos peteret, cum apostolis invisit, doctore gentium quid significent exponente: *Jesus Christus factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis; propter quod et Deus illum exaltavit* (Philipp. ii, 8, 9). Cumque illum qui convenerant interrogarent si dies judicii et manifestatio regni Dei jam immineret, dicebat: *Non esse illorum*, vel cujusquam mortalium; sed ne ipsorum quidem angelorum, *nosse tempora et momenta, quæ Pater posuit in sua potestate* (Act. i, 7 seq.); potiusque in civitate Jerusalem adventum sancti Spiritus eis expectare præcipiebat. Quo spiritu roborati, testes illi essent primum in eadem urbe, deinde in tota Judæa et Samaria, ad postremum vero usque ad ultimum terræ. Et his præmissis, elevatis manibus suis benedixit illis; et cunctis nihil minus opinantibus, quasi pennis columbæ incorruptibile corpus suum libravit ad cœlum. Cujus rei mox duo angeli, hoc est, quia cœlum penetraret, astipulatores astiterunt, et quia in eadem specie qua assumptus est ab illis, ad D judicandos vivos et mortuos venturus esset, dixerunt. Tunc ut sibi a dominatore cœli præceptum erat, Jerusalem ingressi, sancti Spiritus adventum suspensi præstolabantur. Qui decima posthæc die venit, et scientiæ perfectione illos edocuit, et linguarum varietate donavit, et adversus rabiem perfidorum roboravit: congruentibus ad hæc signis ostensis, sono videlicet flatus vehementis, et linguis igneis; cujus auctoritate confortati, resurrectionem Domini nostri Jesu Christi auctoritate prophetica comprobantes, mille Judeorum eodem die ad fidem convertuntur. Et in sequentibus aliquot

^b *Indicio*. Ita ex contextu rescripsimus. Edit. male, ut videtur, *judicio*.

millia. Quamdam vero turbam sacerdotum obedire A ad dei persuaserunt.

XXII. Interea vero dum omnia supra dicta fierent, dimisit Dominus omnes gentes ingredi vias suas, et diversissimorum errorum opinionibus impleri; ita ut quidam solem et lunam et stellas, ministeria videlicet humanis usibus attributa, divinis honoribus celebrarent. Alii vero majore dementia capti, non solum aurum et argentum, sed et ligna et lapides, quadrupedia, serpentina seu volatilia, et ipsa terræ virentia, pro Deo auctore venerarentur. Tandem ergo pius creator omnium, quando et nos ipsos ad inventionem et pessimorum actuum nostrorum pigere deberet ac tædere, direxit ad nos apostolos suos qui docerent nos ab his vanis converti ad Deum vivum et verum, et expectare Filium B ejus de cælis, et in perceptione Spiritus sancti quem in Christo regenerati percepimus remissionem peccatorum consequi nos crederemus.

XXIII. Hujus igitur legationis nos indigni nostris temporibus vicem gerentes, obsecramus pro Christo, ut sicut quondam in baptismo, ita semper abrenuntietis diabolo et omnibus operibus ejus, et omnibus pompis ejus; et cognoscatis unum verum Deum Patrem semper in cælo regnantem, et sempiternam Sapientiam ejus in tempore pro nobis incarnatam, et sanctum Spiritum æternæ pignus salutis in hac vobis peregrinatione concessum; a que ita vivere curetis, sicut Dei filios decere cognovistis, devitantes gulæ concupiscentiam, et ebrietatis insaniam, fornicationis immunditiam, avaritiæ idololatriam, C iræ vesaniam, tristitiæ nebulam, tædii rancorem, invidiæ rubiginem, inflationis inanitatem, superbiæ subversionem; et nullus cuilibet Christiano furtum

^a *Fudæ. B. snag. edi. io, perperam, fæde.*

aut homicidium, vel convicium conferre, aut falsum testimonium de qualicumque crimine præsumat inurere; sed sitis invicem benigni, et donantes vobismetipsis, sicut Deus donavit vobis peccata vestra. Et delicta præterita pœnitentiæ remediis vel eleemosynarum largitate redimentes, imminetia cum Dei adjutorio præcavere studeatis. Sciencos et diem generalis judicii jam jamque proxima-re, et incertam singulis exitus sui horam impendere. Et quidem magni judicii novissima dies cunctis est mortalibus expavescenda, ut puta in qua nihil incorrectum absque æternali pœna remaneret iultum.

XXIV. Sed non minus cunctis sapientibus quotidianum Dei judicium formidandum est, quo et quosdam probandos dispensatorie reliquit in mundo ad tempus, quosdam vero his juste condemnatos obliviscitur in perpetuum. Alios quoque diu jacentes in criminibus manu misericordiæ suæ levat: alios autem de peracta justitia præsumentes ^a fœdæ quondam passioni concedit: hos vero quocumque verbere coercitos usque in finem ab omni prorsus scelerum labe custodit. Quocirca sub his Dei judicii unicuique in hac vita metuendum est, ut in futuro judicio ab omni metu peccatorum et mortis absolvi mereatur. Deus omnipotens, qui omnes homines vult salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire (I Tim. II, 4), qui hæc per ministerium lingue nostræ auribus vestræ fraternitatis infudit; ipse per gratiam suam eadem in cordibus vestris fructificare faciat, cooperante Domino nostro Jesu Christo, et Spiritu paraclito. Benedictus Deus in sæcula. Amen.

APPENDIX.

EPIGRAMMATA SEU HYMNI SACRI

ANTIQUORUM PATRUM MONASTERII S. GALLI,

BERNARDI, COLUMBANI, ECKERARDI, HARTMANNI, NOTKERI BALBULI,
NOTKERI MEDICI, RATPERTI, STRABI GALLI FULDENSIS,
TUTELONIS, WALDRAMMI, ANONYMORUM;

A CANISIO PRIMUM EX VETUSTISSIMIS MS. CODICIBUS SANCTI GALLI EDITA.

CANISIUS AD LECTOREM.

Illustrium virorum monasterii Sancti Galli sacra carmina ubi vidi, digna censui luce, tum ob eruditionem, tum ob pietatem, et vel maxime propter venerandam antiquitatem. Ejusdem judicii fuit nobilissimus Marcus Velserus, qui in litteris quibusdam scribit, hæc sacra carmina sibi apprime placuisse, ita ut interdum pene lacrymas excusserint, antiquam

pietatem cum nostris temporibus conferens, ita enim loquitur Velserus. Debemus hæc carmina R. P. Jo- doco Metzlero, monasterii Sancti Galli professo, et sacrorum canonum doctori, qui misit libellum ms. quem studio et amore antiquitatis conscripsit, vocatque Memoriale illustrium virorum Sancti Galli, in cujus prima parte illustres sanctosque viros ejusdem